

תנ"ך

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – ספר בראשית – (40×2) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי ההרחבה – (20×1) – 20 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.
- הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2.

בכל שאלה, ענה על סעיף א — חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

(לכל שאלה — 40 נקודות)

1. קרא בראשית, ו', 5-22.

וַיֹּרֶא ה' כִּי רְבַה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל-יֶצֶר מַחֲשַׁבֶּת
 לְבֹו רָק רָע כָּל-הַיּוֹם: וַיִּנָּחֵם ה' כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם
 בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל-לְבָבוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אִמְחָה אֶת-הָאָדָם
 אֲשֶׁר-בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה עַד-
 רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נָחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתִם: וְנָח מִצָּא חַן
 בְּעֵינֵי ה':

אֱלֹהִים תּוֹלְדֵת נָח אִישׁ צַדִּיק תַּמִּים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת-
 הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ: וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת-שֵׁם אֶת-
 חָם וְאֶת-יָפֶת: וְתִשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וְתִמְלֹא הָאָרֶץ
 חֲמָס: וַיֹּרֶא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי-הִשְׁחִית כָּל-
 בָּשָׂר אֶת-דְּרָכָו עַל-הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ
 קָץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִּי-מִלְאָה הָאָרֶץ חֲמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי
 מַשְׁחִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ: עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה
 אֶת-הַתֵּבָה וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר: וְזֶה אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה
 רְחִבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ: צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל-אַמָּה
 תַּכְלִנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה בַּצִּדָּה תִּשָּׂא תַּחְתִּים שְׁנַיִם
 וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂה: וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמְּבּוּל מִיָּם עַל-הָאָרֶץ
 לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר-
 בָּאָרֶץ יָגוּעַ: וְהַקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתִי אֶל-הַתֵּבָה אֹתָהּ
 וּבִנְיָךְ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ: וּמִכָּל-חַי מִכָּל-בָּשָׂר שְׁנַיִם
 מִכָּל תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ: מִהָעוֹף
 לְמִינֵהוּ וּמִן-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם
 מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת: וְאֹתָהּ קָח-לָךְ מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר
 יֵאָכֵל וְאִסַּפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לָךְ וּלְהֶם לְאֹכְלָהּ: וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל
 אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 5-13 ופסוק 22 שלפניך.

(1) על פי הפסוקים שלפניך, החליט ה' למחות את בני האדם ואת בעלי החיים מעל פני האדמה.

הסבר שתי סיבות להחלטה זו. בסס את דבריך על הכתוב. (15 נקודות)

(2) הסבר כיצד תיאור המעשים של נח על פי פסוק 22 שלפניך תומך בתיאור אישיותו של נח על פי פסוק 9.

(10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים 11-13 שלפניך.

(1) ציין מילה מנחה ושורש מנחה בפסוקים אלה, והסבר את מטרת השימוש בהם. (8 נקודות)

(2) קרא את דבריו של מ' ויינפלד בנוגע להבאת המבול.

בניגוד למיתוס המסופוטמי, שבו חלוקים האלים בדעותיהם בקשר להחלטה על הבאת המבול, כאן מתלבט האל בינו לבין עצמו: בגלל יצרו הרע של האדם מתחרט האל על שברא אותו ומחליט למחותו מעל פני האדמה [...].

(ויינפלד, מ', אנציקלופדיה עולם התנ"ך, בראשית, הוצאת רביבים, 1982, עמ' 57-58)

על פי דבריו של ויינפלד, מהו ההבדל בין הסיפור המקראי על הבאת המבול ובין המיתוס המסופוטמי על

הבאת המבול? הסבר כיצד הבדל זה מדגיש את התפיסה של אמונה באל אחד (מונותאיזם).

(7 נקודות)

ג. קרא פסוקים 14-16 שלפניך.

התיאור של המחבר המקראי בפסוקים אלה משופע בפרטים.

(1) הבא שתי דוגמאות לפירוט הבא לידי ביטוי בפסוקים אלה. (7 נקודות)

(2) הסבר שתי סיבות אפשריות לפירוט זה. (8 נקודות)

א ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את-אברהם ויאמר
ב אליו אברהם ויאמר הנני: ויאמר קח-נא את-בנך את-
יחידך אשר-אהבת את-יצחק ולך-לך אל-ארץ המדיה
ג והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: וישלם
אברהם בבקר ויחבש את-חמורו ויקח את-שני נעריו אתו
ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל-המקום אשר-
ד אמר-לו האלהים: ביום השלישי וישא אברהם את-עיניו
ה וירא את-המקום מרחק: ויאמר אברהם אל-נעריו שבו-לכם
פה עס-החמור ואני והנער נלכה עד-כה ונשתחוה ונשובה
ו אליכם: ויקח אברהם את-עצי העלה וישם על-יצחק בנו
ז ויקח בידו את-האש ואת-המאכלת וילכו שניהם יחדו:
ח ויאמר יצחק אל-אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני
ט ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלה: ויאמר אברהם
אלהים יראה-לו השה לעלה בני וילכו שניהם יחדו: ויבאו
אל-המקום אשר אמר-לו האלהים ויבן שם אברהם את-
המזבח ויערך את-העצים ויעקד את-יצחק בנו וישם אתו
י על-המזבח ממעל לעצים: וישלח אברהם את-ידו ויקח
יא את-המאכלת לשחט את-בנו: ויקרא אליו מלאך ה'
יב מן-השמים ויאמר אברהם ואברהם ויאמר הנני: ויאמר אל-
תשלח ידך אל-הנער ואל-תעש לו מאומה כיועתי ידעתי
כי-ירא אלהים אתה ולא חשכת את-בנך את-יחידך ממני:
יג וישא אברהם את-עיניו וירא והנה-איל אחר נאחו בסבך
בקרנו וילך אברהם ויקח את-האיל ויעלהו לעלה תחת
יד בנו: ויקרא אברהם שם-המקום ההוא ה' ויראה אשר
טו יאמר היום בהר ה' יראה: ויקרא מלאך ה' אל-אברהם
טז שנית מן-השמים: ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר
יז עשית את-הדבר הזה ולא חשכת את-בנך את-יחידך: כי-
ברוך אברכך והרבה ארבה את-זרעך ככוכבי השמים וכחול
יח אשר על-שפת הים וירש זרעך את-שער איביו: והתברכו
יט בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקלי: וישב אברהם
אל-נעריו ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע וישב אברהם
בבאר שבע:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוק 3 שלפניך. אברהם עומד להקריב את בנו, אך הכתוב אינו מתאר במפורש את רגשותיו במעמד זה.

(1) הבא מן הפסוק שני רמזים למתחולל בנפשו של אברהם, והסבר אותם. (15 נקודות)

(2) קרא גם את המדרש שלפניך.

"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" [...] ולא היו לו כמה עבדים? אלא אהבה מקלקלת את

השורה [אהבה משנה את ההתנהגות הרגילה].

(מדרש בראשית רבה, נ"ה)

מהי השאלה שהמדרש עונה עליה, ומהי תשובת המדרש על שאלה זו? הסבר את דבריך. (10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. על פי פסוקים 1-8 שלפניך, יש הטוענים שאברהם ניסה להסתיר את הצו האלוהי מן האנשים שסביבו.

הוכח טענה זו באמצעות דוגמה אחת מדברי אברהם לנעריו, ודוגמה אחת מן השיחה בין אברהם ליצחק.

הסבר את דבריך, ובסס אותם על הכתוב.

ג. סיפור העקדה עוסק בניסיון שניסה אלוהים את אברהם.

(1) הסבר מהו הניסיון הזה. על פי הכתוב, האם עמד אברהם בניסיון? הסבר את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

(8 נקודות)

(2) קרא את דברי הראי"ה (הרב אברהם יצחק הכהן קוק) שלפניך.

אסור ליראת שמיים שתדחק את המוסר הטבעי של האדם, כי אז אינה עוד יראת שמיים טהורה.

(הראי"ה, אורות הקודש ג, מוסר הקודש, ראש דבר, י"א)

על פי דברים אלה, אברהם לא עמד בניסיון שניסה אותו אלוהים. הסבר מדוע. (7 נקודות)

פרק שני — נושאי ההרחבה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

חוק

3. קרא ויקרא, כ"ה, 20-22.

וכי תאמרו

כ

מה-נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את-

כא תבואתנו: וצויתי את-ברכתי לכם בשנה הששית ועשת

כב את-התבואה לשלש השנים: וזרעתם את השנה השמינית

ואכלתם מן-התבואה ישן עד השנה התשיעית עד-בוא

תבואתה תאכלו ישן:

א. על פי פסוקים אלה, מהי הבעיה שעלולה להתעורר בעקבות חוקי שנת השמיטה, ומהו הפתרון שניתן לבעיה זו.

(10 נקודות)

ב. קרא גם בראשית, י"ב, 10, בראשית, מ"ז, 4.

הסבר את חשיבות ההבטחה הנזכרת בפסוקים 21-22 שלפניך, לנוכח הכתוב בפסוקים מבראשית.

(10 נקודות)

חוכמה

4. קרא קהלת, י"א, 7-10.

ומתוך האור וטוב לעינים לראות את-

ז

ח השמש: כי אס-שנים הרבה יחיה האדם בכלם ישמח ויזכר

ח

ט את-ימי החשך כי-הרבה יהיו כל-שבא הבל: שמח בחור

ט

בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך

ובמראי עיניך ודע כי על-כל-אלה יביאך האלהים במשפט:

ובמראה

י והסר פֶּעַם מִלִּבְךָ וְהַעֲבֵר רֵעָה מִבֶּשֶׂרְךָ כִּי-הִילָדוֹת וְהַשְׁחָרוֹת

י

הבל:

א. על פי פסוק 9 שלפניך, על האדם ללכת בדרכי הלב ובמראה העיניים.

לדעתך, מדוע דווקא שני איברים אלה מובילים את האדם הצעיר? הסבר את דבריך. (10 נקודות)

ב. קרא גם במדבר, ט"ו, 39.

(1) האם הפסוק במדבר סותר את הנאמר בתחילת פסוק 9 שלפניך או מחזק אותו? נמק את דבריך.

(5 נקודות)

(2) האם הפסוק במדבר סותר את הנאמר בסיום פסוק 9 שלפניך או מחזק אותו? נמק את דבריך.

(5 נקודות)

בהצלחה!